

УДК 811.161.2'243'27 : 39(078)

НАВЧАЛЬНІ ВІДЕОМАТЕРІАЛИ У ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Олена Білик, Олена Сухорукова

*Харківська державна академія культури,
кафедра мистецтвознавства, літературознавства та мовознавства,
Бурсацький узвіз, 4, ауд.31,
Харків, 61057, Україна
тел.: 057 771 04 30
dekanat.dekanat@rambler.ru*

Стаття присвячена актуальним проблемам використання відеоматеріалів на заняттях з української мови як іноземної з метою формування соціокультурної компетенції студентів. Розкриваються питання вивчення наукового стилю мовлення студентами мистецьких та культурологічних спеціальностей, організації навчального процесу з урахуванням дидактичних особливостей відеоматеріалів та етнокультурологічної складової їхнього змісту.

Ключові слова: відеоматеріали, лінгвокраїнознавство, міжкультурна комунікація, соціокультурна компетенція, українська мова як іноземна.

Мова є важливою складовою культури етносу. Людина пізнає світ завдяки мові, мова – не лише засіб формування думки, знаряддя передання її від людини до людини, вона здійснює функцію носія та зберігача національної свідомості і культури. Проблема співвідношення мови та дійсності, мови та культури, мови та суспільства існує незалежно від того, які методи та прийоми застосовують у її викладанні. Щоб успішно оволодівати іноземною мовою, недостатньо лише знання мовних одиниць та граматичних правил, потрібно пізнання та включення до світогляду системи екстралінгвістичних чинників.

На думку вчених, сучасний світ перебуває на шляху культурної глобалізації. Як реакція на уніфікацію та стандартизацію явищ повсякденного життя в багатьох країнах активізується процес відродження й культивування національних традицій.

Як зазначає В. Шейко, суттєва роль у процесі етнокультурного розвитку співтовариства належить освіті. Освіта – це соціум культури, простір культури. У цьому просторі людина занурюється в культуру, зокрема в національно-етичну, а через неї прилучається й до світової загальнолюдської культури. Провідником цієї етнокультурної спадщини є педагог. Йому відведена шляхетна місія бути носієм власної національної культури і натхненником формування етнічної самосвідомості кожного учня, прилучати майбутнє покоління до різних культурних позицій, цінностей, традицій [12: 289].

Культурологічність в освіті – це не лише передання готових знань, а й забезпечення розвитку культури мислення, культури мовлення, сприяння самореалізації творчих здібностей особистості.

Розвиток сучасного суспільства стимулює потребу в спілкуванні, а також в обміні етнографічними цінностями, що зумовлює важливість використання етнографічної інформації у вивченні іноземної мови.

Навчально-виховний процес в аудиторії студентів-іноземців відбувається в умовах міжкультурної взаємодії, зумовленої різним національно-культурним досвідом суб'єктів освітнього процесу. Викладач не лише вказує на відмінності в культурі, а й розвиває спроможність ведення діалогу, виховує толерантне ставлення до іншого національно-культурного досвіду та норм поведінки.

Культурологічний аспект іншомовної освіти притаманний усім рівням освітнього процесу: навчальному матеріалу, організації навчальних занять, використанню спеціальних прийомів роботи та аудіовізуальних засобів навчання.

Урахування культурознавчої інформації щодо країни, мова якої вивчається, яка сприяє інтеграції студентів як представників різних національностей та культур, – одна з обов'язкових категорій також і методики викладання української мови як іноземної.

Шляхом засвоєння інформації культурологічного характеру студенти-іноземці не лише отримують певні відомості з історії країни, підвищують свою мовну та мовленнєву компетенцію, але й вчаться толерантно ставитися до звичаїв та традицій українського народу, легше адаптуються в новому мовному і соціокультурному середовищі, що підвищує мотивацію вивчення української мови.

Сучасний світ характеризується формуванням єдиного культурного простору. Цей процес відбувається через глобалізацію національних практик, розширення культурних меж, становлення загальнолюдських культурних цінностей. Серед основних культурних взаємодій можна назвати процес міжкультурної комунікації.

На сучасному етапі поняття міжкультурної комунікації розглядають як сукупність різноманітних форм спілкування між індивідами та групами, які належать до різних культур і говорять різними мовами [4: 142].

У викладанні іноземних мов провідну роль відіграє комунікативна компетенція, яка підпорядковує собі лінгвістичну та мовленнєву компетенції. У вивченні української мови як іноземної кінцевою метою навчання є формування комунікативної компетенції, якій і підпорядковується весь навчальний процес. Комунікативна компетенція передбачає не лише володіння відповідною лінгвістичною інформацією та мовленнєвою технікою, а й засвоєння значної позамовної інформації, необхідної для адекватного взаємопорозуміння та знання основних відомостей про навколишній світ.

Одним із складових комунікативної компетенції є соціокультурна компетенція, яку потрібно формувати під час вивчення української мови як іноземної, використовуючи різні засоби навчання, серед яких важливу роль відіграють відеоматеріали.

Актуальність дослідження проблеми використання відеоматеріалів у вивченні української мови як іноземної з метою формування соціокультурної компетенції іноземних студентів базових факультетів зумовлена тим, що під час мовної комунікації представників різних культур і мов важливою є проблема адаптації з пізнавальною метою до нового не стільки мовного, скільки культурного середовища. Вивчення української мови іноземними громадянами – це не лише оволодіння нею як засобом спілкування, а й засвоєння духовних надбань нації, досвіду, творчості попередніх поколінь українців. В умовах інформатизації освіти, поширення новітніх електронних засобів масової комунікації зменшується інтерес молоді до національного мистецтва, української культурної спадщини, тому актуальною є розробка рекомендацій щодо оптимізації навчального процесу в умовах взаємодії конкретних культур, щодо формування полікультурної компетенції іноземних

студентів. Культурна ідентифікація засобами освіти має відбуватися не на ґрунті національного індивідоцентризму, а у взаємодії із загальнолюдськими цінностями.

Мета статті – дослідження методичних засад використання відеоматеріалів у формуванні соціокультурної компетенції та визначення методів, прийомів і форм роботи з відеоматеріалами культурологічної тематики на заняттях з української мови як іноземної зі студентами базових факультетів.

Проблеми соціокультурної компетенції розкриті у працях В. Сафонової, П. Сисоева, С. Пасова, С. Тер-Мінасової, А. Ротар тощо.

В. Сафонова вважає, що лінгвокраїнознавча компетенція в іншомовному міжкультурному спілкуванні передбачає комплекс соціокультурних лінгвокраїнознавчих знань та вмінь у різних сферах країни, мова якої вивчається. Ці знання та вміння можуть описати її національні, історичні, культурні, політичні, соціальні та інші характеристики, а також у конкретному іншомовному висловлюванні можуть створити та передати національно-культурні особливості.

На думку В. Сафонової, лінгвокраїнознавча та соціолінгвістична компетенції формують соціокультурний пласт комунікативної компетенції учасників іншомовного спілкування, який визначають як соціокультурну компетенцію. Дослідниця наголошує, що у комунікантів мають бути знання та вміння культурного, історичного, соціального та іншого характеру, які притаманні різним соціальним групам країни, мова якої вивчається. Ці соціокультурні знання мають обов'язково відобразити соціальний і культурний колорит, який характеризує певну соціальну групу, соціум, в якому це вираження можна застосовувати [9: 295–297].

П. Сисоев вважає, що соціокультурна компетенція складається із знань, умінь та навичок у галузі іноземної мови, яка вивчається, та знань, умінь та навичок у галузі культури країни, де ця мова є національною. На думку П. Сисоева, культурний та мовний компоненти є окремими незалежними елементами соціокультурної компетенції [10: 29].

Щоб виразити культурний аспект висловлювань іноземною мовою, потрібно володіти достатніми граматичними, лексичними, фонетичними й орфографічними знаннями та уміннями.

Відсутність знань та вмінь у галузі культури країни, мова якої вивчається, перетворює мовне висловлювання на автоматичне наслідування.

Навчання мовних знань із подальшою метою сформувати мовну компетенцію, а також культурних та соціальних знань з метою створити основу для формування соціокультурної компетенції має відбуватися одночасно, паралельно. Взаємозв'язок у навчанні цих знань має забезпечити успішніший результат навчання іноземної мови. За твердженнями П. Сисоева, соціокультурна компетенція передбачає знання соціального й культурного контексту комунікативної ситуації. Соціокультурна компетенція вміщує національно-культурну компетенцію, що становить комплекс знань, які характеризують національний менталітет, особливості соціокомунікації й досвід спілкування та застосування мови [10: 38].

У сучасному інформаційному суспільстві усе більше виявляє себе суперечливий характер можливостей використання мови як феномену культури.

Під час мовної комунікації представників різних культур і мов важливою є проблема адаптації з пізнавальною метою до нового не стільки мовного, скільки культурного середовища. Ця проблема вирішується через активне комунікаційне введення відомостей про звичаї, традиції, одяг, їжу, житло українців.

За твердженням А. Ротар, соціокультурна компетенція є поняттям подвійного характеру, який пояснюється спрямованістю на теоретичні знання, з одного боку, та на адекватне практичне застосування їх, з іншого боку. Ці знання складаються із загальних соціокультурних знань та з мовних соціокультурних знань. Соціокультурна компетенція є знанням та досвідом у соціокультурній царині, які зумовлені, по-перше, наявністю знань у різних соціальних і культурних сферах, по-друге, наявністю знань про те, як загальні соціокультурні знання відбиваються в мові, по-третє, наявністю вмінь адекватно застосовувати ці знання в комунікативному акті [8: 43, 44].

Такі вчені, як Є. Верещагін, В. Костомаров, Є. Пассов, Ю. Прохоров пропонують ввести до програми з навчання соціокультурного компонента іноземної мови елементи національного здобутку країни, мова якої вивчається, серед них історичні факти, географічні відомості, етнографічні елементи.

Зміст навчання соціокультурного компонента має вмещувати якомога більше культурних і соціальних тем. Формуванню мовної особистості мовця іноземною мовою безпосередньо сприяє формування соціокультурної компетенції.

Тексти культурологічної тематики вводять студентів у культуру конкретних країн і створюють дидактичну основу для порівняльного вивчення країн, народів та їхніх культур, оскільки допомагають зрозуміти спосіб життя конкретних країн, стиль життя їхніх народів. Студент усвідомлює одночасно саму мову та культуру тієї країни, мову якої вивчає.

На основі культурного опанування мови актуалізуються зафіксовані в мові історія і культура народу, в мові відтворюються всі тонкощі сприйняття людьми їхнього життєвого середовища і простору. Мотивація в засвоєнні навчального матеріалу має спиратися на пізнавальний інтерес іноземних студентів як до мовних засобів, так і до змісту навчального матеріалу. Саме лінгвокраїнознавчий матеріал є значним важелем для створення й підтримання інтересу до вивчення іноземної мови. Такий навчальний матеріал відображає екстралінгвістичну позамовну семантику, тобто особливу інформацію, яка хоча й зберігається мовою, але виникла за її межами. Засвоєння цієї інформації неможливе шляхом презентації одних лише мовних одиниць. Знання засвоюються для включення мовця в комунікативний акт. Країнознавча інформація має вилучатися з природних форм мови та з навчальних текстів, а не створюватися штучно. Отже, у вивченні іноземної мови важливу роль відіграє лінгвокраїнознавство.

Термін *лінгвокраїнознавство* виникає на початку 70-х років ХХ століття. За визначенням Є. Верещагіна та В. Костомарова, це аспект викладання мови іноземцям, у якому з метою забезпечення комунікативності навчання та для вирішення освітніх та гуманістичних завдань лінгводидактично реалізується кумулятивна функція мови, здійснюється акультурація адресата; методика викладання має філологічну природу – ознайомлення відбувається через посередництво мови та в процесі її вивчення [2: 37]. Предметом лінгвокраїнознавства є аналіз мови з погляду виявлення в ній національно-культурної семантики, а також пошук прийомів презентації, закріплення та активізації національно-специфічних мовних одиниць та культурознавчого прочитання текстів.

Учені зазначають, що єдиною та максимальною метою викладання культури у зв'язку з мовою є формування особистості на межі культур. Мета лінгвокраїнознавства – забезпечити міжкультурну комунікацію. Шляхом набуття знань щодо культури етносу, мова якого вивчається, відбувається акультурація іноземних

студентів, які вже мають певні знання про країну, до якої вони приїхали на навчання, та її культуру. Але ці знання зазвичай мають обмежений характер, часто формуються на підставі стереотипних уявлень про країну. Одним із завдань введення лінгвокраїнознавчої інформації є значне розширення знань про країну, усунення стереотипів свідомості щодо етнокультурних особливостей певної нації та формування якісно нових уявлень про культуру країни, мова якої вивчається. Але це не лише запам'ятовування інформації про країну, а й формування позитивного ставлення до неї.

Відомо, що використання країнознавчої інформації в навчальному процесі підвищує пізнавальну активність студентів, розширює їхні комунікативні можливості, сприяє створенню позитивної мотивації, є стимулом щодо самостійної роботи над мовним матеріалом, сприяє вирішенню виховних завдань. Але інколи студенти, ретельно опрацювавши текст країнознавчого змісту, так і не можуть його зрозуміти, що веде до зниження мотивації вивчення української мови як іноземної. Розв'язати цю проблему допоможе використання відеоматеріалів, які супроводжують текст, ілюструють його; за допомогою відеофільму відбувається візуалізація досить складного за змістом матеріалу країнознавчого характеру.

Продемонструвати реальні соціокультурні ситуації й прокоментувати їх в умовах навчання допомагає робота на заняттях з української мови як іноземної з відеоматеріалами.

Особливе місце відеоматеріалів у навчальному процесі полягає в тому, що вони є найефективнішими як за своєю інформативністю, так і за силою впливу на реципієнта засобами масової комунікації, які застосовують з навчальною метою.

Відеоматеріали мають значні дидактичні можливості в навчанні української мови як іноземної. Вони дають змогу подавати усне мовлення в усіх його формах разом з динамічним зображенням у різних життєвих ситуаціях, в яких це мовлення реалізується. Аудіовізуальні засоби демонструють екстралінгвістичні компоненти та паралінгвістичні явища, відсутність яких спричиняє штучність мовлення.

Відеоматеріали є ефективним засобом стимуляції мовленнєвої та мисленнєвої діяльності студентів. Завдяки їхньому використанню зростає мотивація навчання. За допомогою цих засобів викладач повніше реалізує основні принципи дидактики: науковість, наочність, доступність навчального матеріалу, самостійність і свідомість студентів. Аудіовізуальні засоби моделюють кероване мовленнєве середовище, яке деколи перевищує за своїми дидактичними параметрами природне.

Дидактичні можливості аудіовізуальних засобів найповніше реалізуються під час навчання аудіювання та усного мовлення, хоча вони мають певний дидактичний потенціал щодо використання в навчанні читання й писемного мовлення.

Зважаючи на широкий спектр дидактичних можливостей аудіовізуальних засобів, вбачаємо доцільним використовувати відеоматеріали на всіх етапах освітньої діяльності з вивчення української мови як іноземної.

У практиці викладання української мови як іноземної на підготовчому відділенні для іноземних громадян використовують створений відеокурс „Українська мова: перші кроки”, про методику роботи з яким вже йшлося в статтях авторів [1: 61, 62]. Відеоматеріали також ефективно застосовують у подальшій роботі з іноземними студентами під час вивчення наукового стилю мовлення.

Кожен фахівець мусить уміти швидко й з розумінням прочитати науковий текст зі свого профілю й відтворити його загальний зміст в усній і писемній формах, уміти вести бесіду на професійні теми, а також сприймати лекції. Найважливішою

умовою професійної підготовки фахівців будь-якої галузі є оволодіння мовою спеціальності, професійним мовленням.

Навчальні плани для всіх напрямів підготовки, за якими навчаються в Харківській державній академії культури іноземні студенти, передбачають обов'язкове вивчення таких навчальних дисциплін, як етнографія, історія української культури, тобто є потреба працювати з текстами наукового стилю саме цього спрямування. Враховуючи це, творча група викладачів та студентів ХДАК створила навчальний відеофільм „Українська народна архітектура”, який репрезентує науковий стиль мовлення та може бути використаний як навчальний науковий текст з етнографії, історії української культури. Культурологічна інформація, подана у відеофільмі, є обов'язковою для засвоєння студентами мистецьких та культурологічних спеціальностей.

Відбираючи лінгвокраїнознавчі тексти, потрібно керуватися такими чинниками: конкретність, недвозначність відображення природи, історії, культури країни; відповідність текстів фоновим знанням носіїв мови; навчально-методична доцільність.

На основі цього для відеофільму було відібрано матеріали, які стосуються конкретної теми з етнографії України, а саме – української народної архітектури. У відеофільмі представлено зразки будівель житла різних регіонів України, хату як основний тип традиційного житла, господарські будівлі, будівлі громадського центру, зразки церковної архітектури, а також зразки господарських виробничих споруд, наприклад, вітряків.

У зв'язку із застосуванням відеофільму на заняттях з української мови як іноземної зі студентами 1–2 курсів виникла потреба розробити методику використання відеоматеріалів культурологічного змісту, та визначити їхню роль у формуванні соціокультурної компетенції іноземних студентів як складової комунікативної компетенції.

Вивчення стану практики навчального процесу в сучасних освітніх закладах, які займаються підготовкою іноземних студентів, свідчить, що відеоматеріали як один з найпопулярніших серед молоді засобів масової комунікації на заняттях з української мови як іноземної використовують фрагментарно, часто безсистемно, відсутня усталена методика роботи з відеоматеріалами у навчальному процесі.

Підґрунтям роботи із відеофільмом стала методика використання технічних засобів навчання, яку запропонувала Г. Городилова, а також принципи відбору та систематизації візуальних матеріалів, визначені Є. Верещагіним та В. Костомаровим. На думку учених, працюючи із зображенням, треба попередньо змоделювати фонові знання носіїв мови в іноземних студентів, далі здійснити комплексний показ фактів культури та врахувати співвіднесеність позамовних матеріалів із мовою, оскільки метою навчальної діяльності є вивчення саме мови.

Роботу з навчальним відеофільмом „Українська народна архітектура” проводять у три етапи. На першому етапі, який є окремим заняттям, студентів готують до сприйняття аудіовізуальної інформації. Завданням цього етапу є формування фонових знань носіїв мови. Фоновими знаннями, які в практиці мовного спілкування є певними уявленнями, прийнято вважати систему знань і культурних досягнень, органічно властивих членам мовного колективу на певному етапі його розвитку. Фонові знання містять відомості про природу, людину, довкілля, побут і вдачу людини, медицину, музику, живопис, художню літературу і фольклор,

елементарні уявлення про науку і техніку. Ці фонові знання виражаються і зберігаються в мові.

Для формування фонових знань використовуємо завдання на введення нової лексики, зокрема етнографічних термінів. Національно-фонове зображення має супроводжуватися текстом, мета якого – спрямувати увагу на національно-культурні особливості, домогтися їхнього усвідомлення.

На заняттях із використанням відеофільму, проводять роботу з науковим текстом, який знайомить студентів з географічним поділом України на області та регіони, з особливостями клімату, природних умов, рослинного і тваринного світу тощо.

На другому етапі відбувається безпосередньо робота з відеофільмом. Передбачається така послідовність роботи. Перед переглядом відеофільму студентам ставлять запитання, на які потрібно відповісти після перегляду. Пропонують за назвою фільму визначити його тему. Відбувається показ фільму загалом, після чого студенти відповідають на питання. Також дають завдання поділити аудіовізуальний текст на змістові частини та скласти його план.

Далі, відповідно до плану, переглядають певні фрагменти відеофільму. Робота спрямована на розуміння окремих змістових частин тексту, на виділення в ньому основної та додаткової інформації, ключових слів, термінів та понять, пов'язаних із культурою і традиціями українського народу. Можна запропонувати зіставити інформацію відеофільму та прочитаного за темою тексту. З цією метою студентам пропонують текст, який містить відомості дещо розширеного характеру щодо регіонів. Студенти мають знайти в друкованому тексті інформацію, відмінну від інформації аудіовізуального тексту, та переказати її. Можна подати текст художнього стилю, де міститься опис українського житла, та запропонувати порівняти мовні особливості цих текстів, вказавши на відмінності художнього стилю від наукового. Працюючи зі стоп-кадром, студенти складають власне висловлювання наукового та художнього стилів.

Під час перегляду окремих епізодів дають завдання студентам написати конспект сприйнятої аудіовізуальної інформації.

Доцільно також подати репродукції картин українських художників, на яких зображено українське село, та запропонувати порівняти зображення на картині, та ті, які студенти побачили у відеофільмі.

Пропонують також спробувати пов'язати ту інформацію, яку студенти отримали з аудіовізуального тексту, з уже наявними когнітивними моделями (образами, які є у свідомості завдяки попередньому досвіду). Студенти визначають основну ідею фільму та його цільову аудиторію, мету створення.

Домашнє завдання має творчий характер. Студентам треба знайти етнографічну інформацію про регіони України, не представлені у відеофільмі (Поділля та Південь України); порівняти українську народну архітектуру та народну архітектуру своєї країни; зробити презентацію народної архітектури своєї батьківщини. Для студентів напряму „Кіно-, телемистецтво” можна запропонувати написати сценарій майбутнього відеофільму про народну архітектуру своєї країни, напряму „Менеджмент соціокультурної діяльності” – розробити рекламу етнографічних музеїв батьківщини і скласти туристичний маршрут, пов'язаний зі знайомством з етнографією країни. Студентам-культурологам пропонують написати рецензію на відеофільм. Домашнє завдання диференціюють залежно від

спеціальності студента-іноземця. Результатом домашнього завдання має бути складене студентом власне монологічне висловлювання наукового стилю.

На третьому етапі відбувається перевірка домашнього завдання, яку проводять у формі бесіди, під час якої студенти ставлять запитання один одному.

Отже, система завдань для роботи з відеофільмом передбачає розвиток розумових операцій, які забезпечують процес розуміння та продукування мовлення, – аналіз, узагальнення, розширення та скорочення інформації, виділення головного, встановлення зв'язків причини та наслідку, передбачення, вибору та зіставлення інформації тощо. Ці операції особливо важливі для роботи з текстами зі спеціальностей, специфіка яких пов'язана з абстрактним мисленням, з мікротемними та тематичними висловлюваннями, зміст яких вилучається логічно [3: 188].

Навчання аудіювання, яке відбувається під час роботи з відеоматеріалами на заняттях з української мови як іноземної для іноземців-нефілологів, має на меті допомогти студентам оволодіти своєю спеціальністю, тобто в основі навчання аудіювання мусить бути матеріал, пов'язаний зі спеціальністю, лекціями з фахових дисциплін.

Заняття з використанням навчального відеофільму на матеріалі мови спеціальності передбачає, з одного боку, імітацію лекції з цієї спеціальності, а з іншого – роботу з конкретним мовним, мовленнєвим та культурологічним матеріалом, призначеним для активного засвоєння.

Аудіовізуальні засоби з метою інтенсифікації навчального процесу мають передусім відтворити на заняттях об'єктивну дійсність, компенсувати її відсутність, стимулювати мовленнєву діяльність студентів. Відеоматеріали не потребують часу на опис реалій української культури – екран відкриває їх миттєво, ці матеріали допомагають візуалізації явищ, відсутніх у культурі іноземних студентів, що суттєво підвищує ефективність навчання та сприяє акультурації іноземців.

З використанням відео суттєво змінюється процес сприйняття інформації. Можливість використання крупного плану як акценту та загального – як контексту, а також принцип переносу екранної ситуації на особисту включають емоційно-чуттєву сферу реципієнта. Пізнавальна діяльність таким способом органічно переплітається з емоційною діяльністю, зростає пізнавальна активність студентів, що виражається у значній концентрації і стійкості перцептивної уваги, а внаслідок цього виникає пізнавальний інтерес до теми, який реалізується в її обговоренні під час занять та після них.

Відеоматеріали є ефективним засобом стимуляції мовленнєвої та мислетворчої діяльності студентів. Їхнє використання сприяє формуванню соціокультурної компетенції іноземних студентів базових факультетів під час вивчення української мови як іноземної, підвищує мотивацію навчання, дає змогу розв'язати широке коло дидактичних завдань безпосередньо на основі матеріалу культурологічного змісту, який репрезентує науковий стиль мовлення.

1. Білик О. Методичні засади використання відеокурсу з української мови як іноземної в освітньому процесі / О. Білик, О. Сухорукова // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Вип. 4. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 59–64.
2. Верещагин Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – 4-е изд., перераб. и доп. / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Рус. яз., 1990 (Библиотека преподавателя русского языка как иностранного). – 246 с.
3. Городилова Г. Г. Обучение речи и технические средства / Г. Г. Городилова. – М., 1979. – 208 с.

4. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 352 с.
5. Основы научной речи : учеб. пособие для студ. нефилол. высш. учеб. завед. / Н. А. Буре, М. В. Быстрых, С. А. Вишнякова и др.; под ред. В. В. Химика, Л. Б. Волковой. – СПб. : Филолог. ф-т СПбГУ; М. : Академия, 2003. – 272 с.
6. Пассов Е. И. Концепция коммуникативного иноязычного образования / Е. И. Пассов, Л. В. Кибирева, Э. Колларова. – СПб. : Златоуст, 2007. – 200 с.
7. Прохоров Ю. Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль в обучении русскому языку иностранцев. – 4-е изд. – М. : КомКнига, 2006. – 224 с.
8. Ротарь А. Обучение социокультурным знаниям студентов-переводчиков в условиях непрерывного образования : дисс. на соиск. уч. степ. д-ра пед. наук / А. Ротарь. – Кишинёв, 2009. – 232 с.
9. Сафонова В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности : дисс. на соиск. уч. степ. д-ра пед. наук / В. Сафонова. – М., 1992. – 985 с.
10. Сысоев П. Социокультурный компонент содержания обучения американскому варианту английского языка (для школ с углубленным изучением иностранного языка) : дисс. на соиск. уч. степ. канд. пед. наук / П. Сысоев. – Тамбов, 1999. – 197 с.
11. Тер-Минасова С. Язык и межкультурная коммуникация / С. Тер-Минасова. – М. : Изд-во МГУ, 2004. – 352 с.
12. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XX ст.) : моногр. : у 2 т. – Т. 2. – Х. : Основа, 2001. – 402 с.

TRAINING VIDEO MATERIALS IN THE FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE IN THE STUDY OF UKRAINIAN LANGUAGE

Olena Bilyk, Olena Sukhorukova

The article is devoted to topical problems of using video materials at the lesson of the Ukrainian language as a foreign language in order to create social competence of students. The problems of study of the scientific style by the students of the directions „Art” and „Culture” are revealed. Organization of the educational process taking into account characteristic features of video materials and ethno-culturological component of their content are examined.

Key words: video materials, linguistics and country studies, intercultural communication, sociocultural competence, the Ukrainian language as a foreign language.

УЧЕБНЫЕ ВИДЕОМАТЕРИАЛЫ В ФОРМИРОВАНИИ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

Елена Билык, Елена Сухорукова

Статья посвящена актуальным проблемам использования видеоматериалов на занятиях по украинскому языку как иностранному с целью формирования социокультурной компетенции студентов. Раскрываются вопросы изучения научного стиля речи студентами направлений „Искусство”, „Культура”, организации учебного процесса с учетом дидактических особенностей видеоматериалов и этнокультурологической составляющей их содержания.

Ключевые слова: видеоматериалы, лингвострановедение, межкультурная коммуникация, социокультурная компетенция, украинский язык как иностранный.

Стаття надійшла до редколегії 2.03.2011
Прийнята до друку 2.04.2011